

9.2.2021
VN/2359/2021
TEM014:00/2021

Uudenmaan TE-toimiston lausunto: Yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väliaikaisen säännöksen voimassaolon jatkaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esi-tyksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annet- tua lakia. Yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väliaikaisen säännök- sen voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2021 asti. Uudenmaan TE-toimisto lausuu asiasta seuraavasti:

Yleistä

Uudenmaan TE-toimisto pitää yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väli- aikaisen säännöksen voimassaolon jatkamista erittäin tärkeänä ja perusteltuna asiakkaiden toimeen- tulon kannalta.

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että väliaikaisen lain voimassaolon jatkaminen toistuvasti muutamaksi kuukaudeksi kerrallaan aiheuttaa TE-toimistoissa huomattavasti lisätyötä, joka on pois muusta asiakaspalvelusta. Erityisesti näin tapahtuu, jos TE-toimistojen edelly- tetään ottavan yhteyttä henkilökohtaisesti jokaiseen työmarkkinatukea saavaan yrittäjäasiakkaiseen.

Perustelut

Uudenmaan TE-toimistossa on tällä hetkellä noin 10 000 työmarkkinatukea saavaa yrittäjäasiakasta. Covid-19 –pandemian jatkuessa ja vaikuttaessa edelleen yritystoimintaan, mahdollisuus saada työ- markkinatukea turvaa yrittäjien toimeentuloa epävarmassa ja haasteellisessa tilanteessa.

On perusteltua, että koronan vuoksi käyttöön otetuista poikkeustoimista pyritään luopumaan heti kun se on mahdollista. Tästä näkökulmasta väliaikaisen lain voimassaolon jatkaminen lyhyeksi määrä- ajaksi kerrallaan on ymmärrettävää. Toimeenpanon näkökulmasta lakimuutosten voimassaolon jat- kaminen lyhyissä pätkissä tuottaa kuitenkin merkittävästi työtä. Koska tätä työtä ei ole kyetty auto- matisoimaan, se joudutaan tekemään manuaalisesti. Manuaalisesti tehtävään työhön kohden- nettu henkilöresurssi on suoraan pois muusta asiakaspalvelusta. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että automatisoinnin mahdollisuutta tulisi vielä selvittää ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehiti- tämis- ja hallintokeskus KEHA:ssa, vähintäänkin jotta tulevaisuudessa vastaaviin tilanteisiin kyettäi- siin varautumaan paremmin.

Pelkästään Uudenmaan TE-toimistossa on määräaikaisen lain voimaantulon jälkeen (2020–2021) an- nettu yhteensä yli 40 300 yrittäjien työmarkkinatukea koskevaa lausuntoa. Kun säännöksen voimassa oloa jatkettiin vuoden 2021 alusta kolmella kuukaudella maaliskuun 2021 loppuun, Uudenmaan TE- toimistossa jatkamisen edellyttämiä toimenpiteitä oli tekemässä yhteensä 45 asiantuntijaa (38 asian- tuntijaa työttömyysturvayksiköstä ja 7 asiantuntijaa) yli kuukauden ajan. Työskentely aloitettiin 21.12.2020 ja saatiin päätökseen 29.1.2021. Tänä aikana käsiteltiin 10 248 asiakasta, joihin kaikkiin oltiin yhteydessä valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti soittamalla. Jos asiakasta ei tavoitettu,

asiakkaalle lähetettiin selvityspyyntö työmarkkinatuen edellytysten selvittämiseksi. Selvityspyyntöjen vastauksia tulee käsittelyyn vielä nyt helmikuunkin puolella.

Jos lain voimassaoloa jatketaan esityksessä ehdotetulla tavalla, edellä mainittu työ yhteydenottoineen työmarkkinatukea saaviin yrittäjiin on tulossa tehtäväksi uudestaan maalis-huhtikuun taitteessa. Ajankohta on TE-toimistoille muutoinkin erittäin haasteellinen, koska työllisyyden edistämisen kuntakokeilut ovat juuri käynnistyneet, ja Uudellamaalla viimeiset asiakassiirrot kuntakokeiluun tehdään vasta 15.3. Tämän jälkeen TE-toimistossa on tehtävä lähes 113 000 toimistoon jäävän asiakkaan uudelleensijoittaminen toimistoon jäävien asiantuntijoiden kesken. Myös tämä työ joudutaan tekemään manuaalisesti. Yrittäjien työmarkkinatukioikeuden jatkamiseen liittyvä työ on myös jäämässä kokonaisuudessaan TE-toimiston vastuulle, koska asiakkaat eivät ole työttömiä työnhakijoita eivätkä siten siirry kuntakokeiluihin.

Edellä kerrotulla Uudenmaan TE-toimisto haluaa kuvata, että kyseessä on todella suuri työmäärä muutoinkin haastavassa työtilanteessa. Kun asiassa ei mitä ilmeisimmin ole mahdollisuutta hyödyntää automatisaatiota, Uudenmaan TE-toimisto esittää vahvana toiveena, että jatkolausunnot yrittäjille voitaisiin antaa ilman yhteydenottoa kyseisiin yrittäjäasiakkaisiin. Tämä sujuvoittaisi ja nopeuttaisi prosessia TE-toimistossa merkittävästi. Asiakkailla on kuitenkin joka tapauksessa velvollisuus itse ilmoittaa työllisyystilanteensa muutoksista, ja tällöin etuuden maksaja selvittää mahdollisten tulojen muutoksen vaikutuksen työttömyysetuuteen.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että yrittäjän työmarkkinatukea koskevan muutoksen voimassaolon jatkaminen pidempään kuin ehdotettu 30.6.2021 turvaisi yrittäjien toimeentuloa tässä epävarmassa tilanteessa. Covid-19-pandemia aiheuttaa edelleen epävarmuutta yhteiskunnassa, mikä vaikuttaa kulluttajien käyttäytymiseen ja heikentää kysyntää. Covid-19-pandemian odotetaan jatkuvan. Voimassaolon jatkaminen suoraan pidempään turvaisi sen, että yrittäjän työmarkkinatuen maksuun ei tule tarpeettomia viivästyksiä, sekä helpottaisi TE-toimiston ja työttömyysetuuden maksajien työtaakkaa.

Uudenmaan TE-toimisto esittää harkittavaksi, mikäli yrittäjän oikeutta työmarkkinatukeen myöhemmässä vaiheessa mahdollisesti vielä jatketaan, että tuki myönnettäisiin lyhytkestoisesti, starttirahatyypillisesti niille yrittäjille, jotka lähtevät uudelleen käynnistämään tai palauttamaan aiemmin aloitettua yritystoimintaansa normaalitasolle koronapandemian jälkeen. Tämä tulee olemaan se vaihe, jossa moni yrittäjä tulee tarvitsemaan tukea.

Yrittäjien työmarkkinatukioikeuden suhde työmarkkinatuen rahoitusvastuuseen

Uudenmaan TE-toimiston saaman tiedon mukaan osa työmarkkinatukea saavista yrittäjistä on saamiensa työmarkkinatukipäivien vuoksi siirtynyt kuntien työmarkkinatuen maksulistalle. Toimiston käsityksen mukaan tämä johtuu siitä, että kun työmarkkinatukea saavien yrittäjien kohdalla ei tutkita työssäoloehdon täyttymistä, osalla saattaa olla työmarkkinatukikertymässä pohjalla hyvinkin vanhoja työmarkkinatuen maksupäiviä, mahdollisesti jo ajalta ennen yritystoimintaa, jotka nyt huomioidaan yhdessä yrittäjänä kertyneiden työmarkkinatukipäivien kanssa.

Ottaen huomioon, että osan kohdalla työssäoloehto on todennäköisesti aiemmin maksettujen työmarkkinatukipäivien jälkeen täyttynyt, Uudenmaan TE-toimisto esittää arvioitavaksi, tulisiko asia jollain tavoin huomioida työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskevassa säännöksessä.

Yrittäjän työmarkkinatukioikeutta koskevan työttömyysturvalain väliaikaisen säännöksen voimassaolon jatkaminen tulee lisäämään kuntien vastuuta työmarkkinatuen maksamisesta todennäköisesti jo kevään aikana, ja jos voimassaoloa jatketaan edelleen vielä kesäkuunkin jälkeen, kuntien työmarkkinatuen maksuosuudet tulevat lisääntymään entisestään merkittävästi.

Helsingissä 9.2.2021

Tiina Korhonen
Uudenmaan Työ- ja elinkeinotoimisto
Johtaja

Tuomas Kallio
Uudenmaan Työ- ja elinkeinotoimisto
Juristi